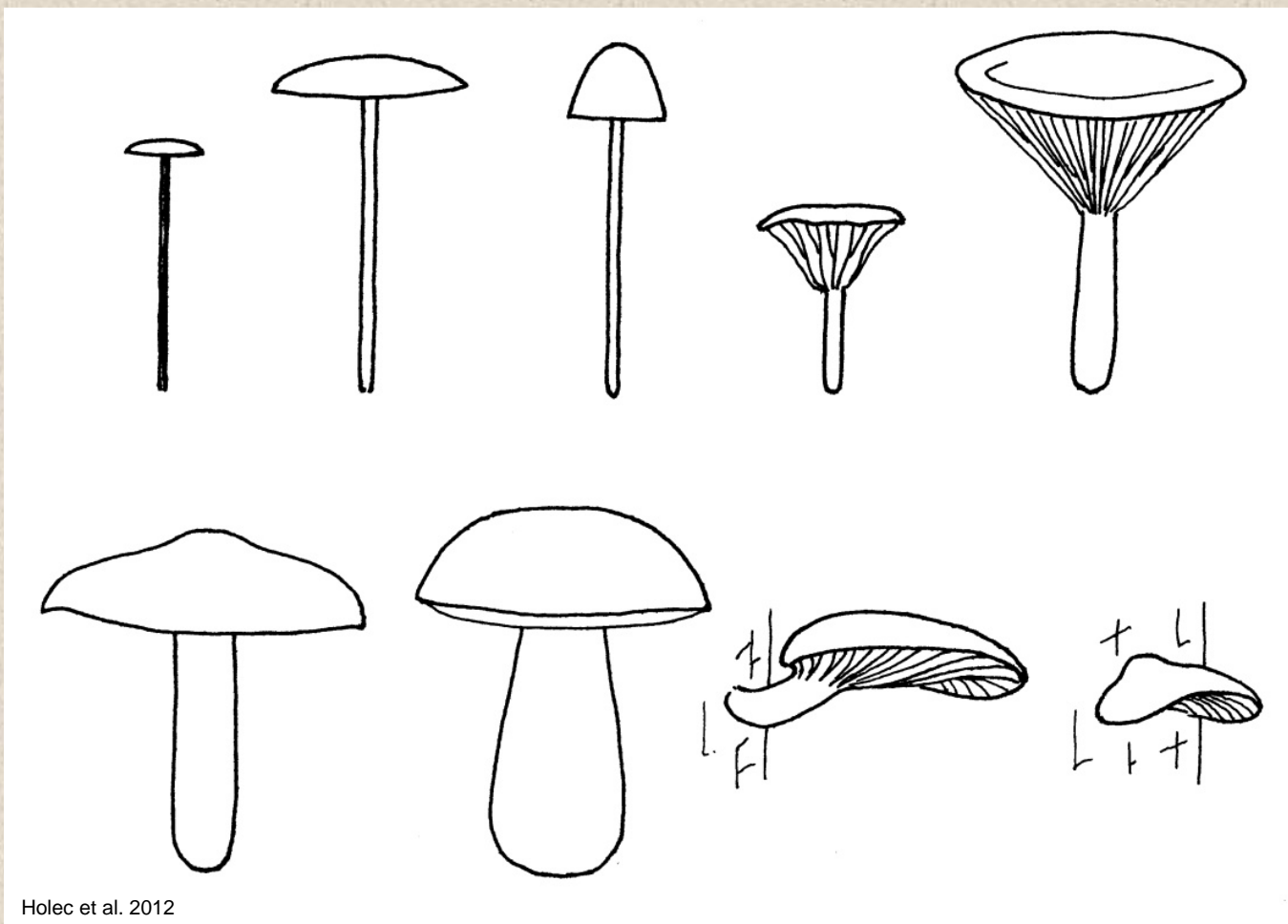

makromorfologické znaky kloboukatých bazidiomycetů

„postava“ plodnice

marasmioidní (špička), collybioidní (penízovka), mycenoidní (helmovka), omphalinoidní (kalichovka), clitocyboidní (strmělka), tricholomoidní (čirůvka), boletoidní (hřib), pleurotoidní (hlíva), crepidotoidní (trepkovitka)

velum = obal plodnice

důležitá je jeho přítomnost či absence

v případě, že je vyvinuto, tak charakter, pomíjivost, zbarvení atd.

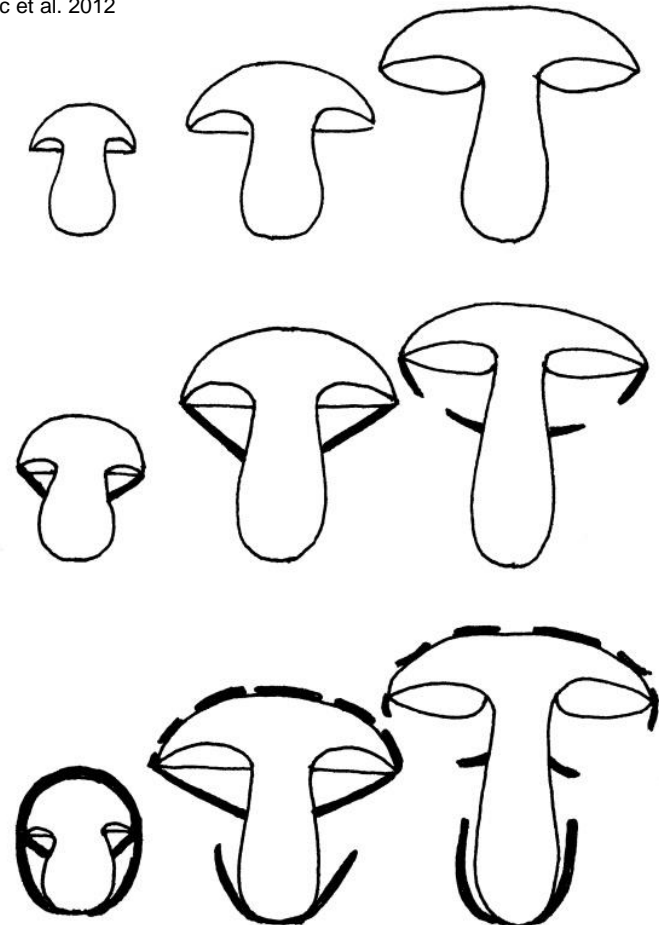
gymnokarpní plodnice

závoj (*velum
partiale*)

hemiangiokarpní
plodnice

závoj (*velum
partiale*) +
plachetka
(*v.universale*)

Holec et al. 2012

velum

plachetka praskající na šupinky

blanitý prsten (zbytek závoje)

blanitá plachetka → pochva na bázi

velum

závoj tvořený jednotlivými vlákny – pavučinka (kortina)

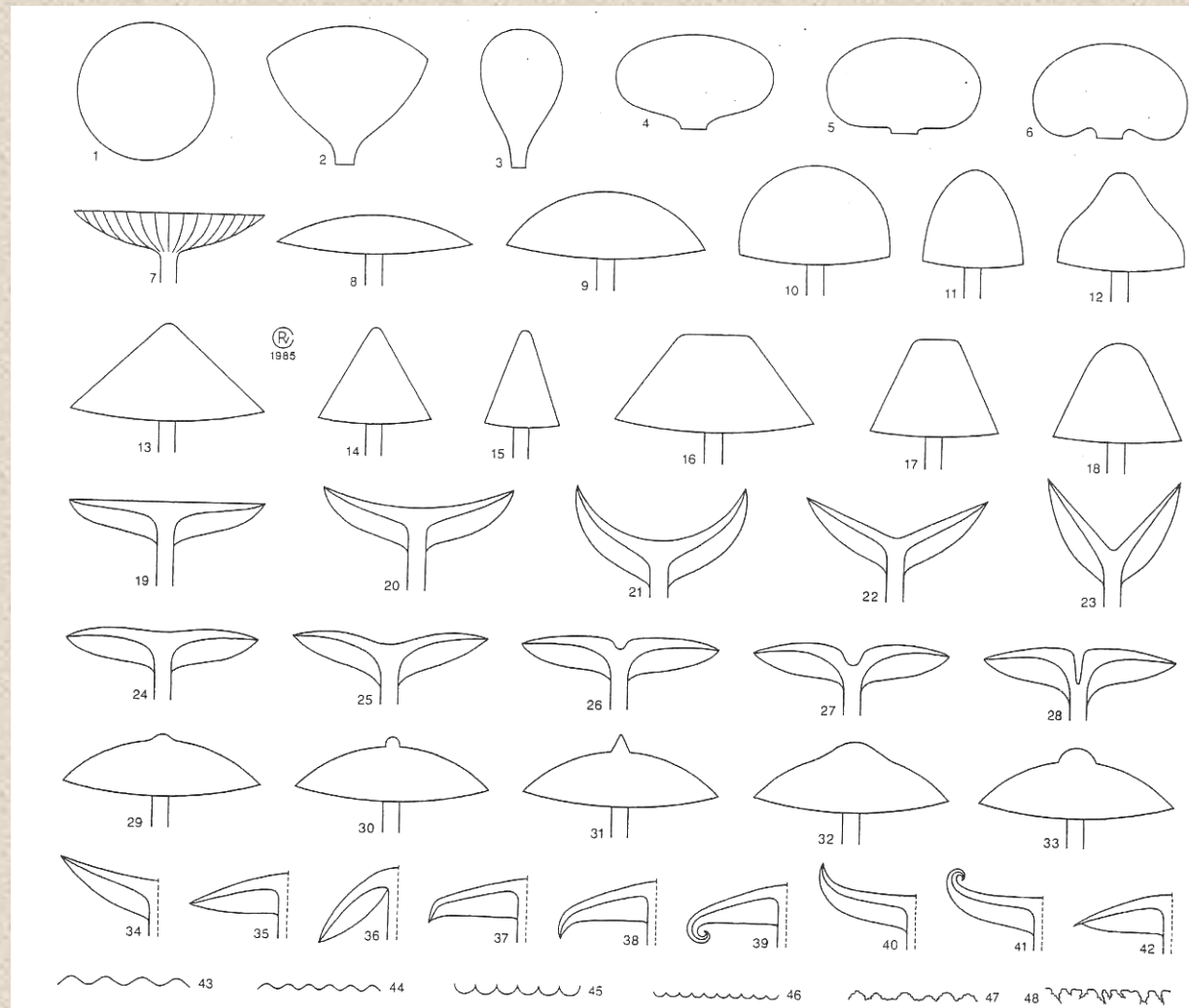
drobně zrnité velum na klobouku

křehce vločkovité velum

klobouk

- velikost
- tvar (polokulovitý – 10, sklenutý – 8+9, zvoncovitý – 12, kuželovitý – 13-15, plochý – 7 aj.)
- charakter pokožky (sliz, šupinky, žíhání aj.)
- zbytky vlna na povrchu
- charakter okraje (rýhovaný, brvitý, zvlněný, vroubkovaný...)

klobouk

paraboloidní, řasnatě skládaný

rozprostřený, se strupovitými zbytky
vela a rýhovaným okrajem

sklenutý, hygrofánní, průsvitně čárkovaný

klobouk

šupinatý

plstnatě šupinkatý

vmačklý, radiálně žíhaný

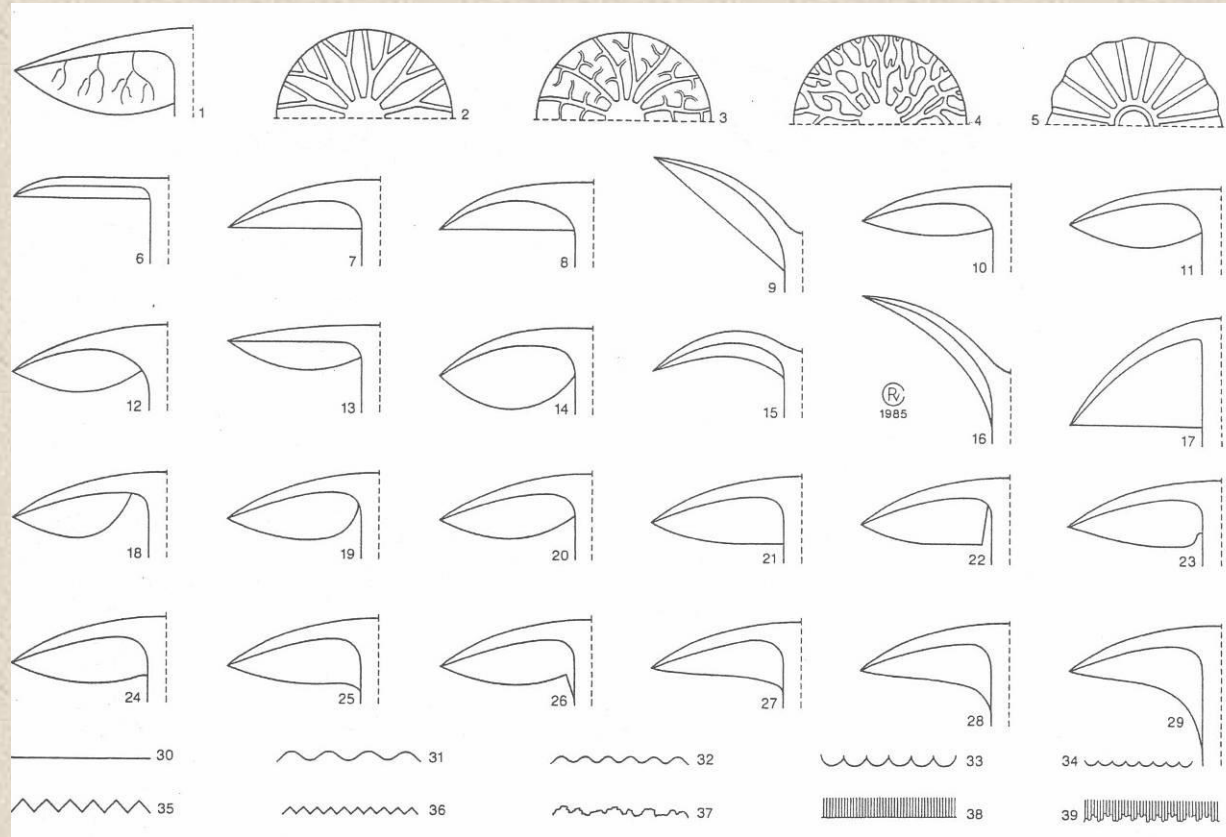

žebnatý okraj

lupeny

hustota

- přítomnost a četnost lupénků
- tvar (rovné, břichaté – 11-14...)
- připojení ke třeni (odsedlé – 18, volné – 19, vykrojené – 22+23, zoubkem sbíhavé – 26, sbíhavé – 28+29...)
- ostří (rovné, zvlněné, zubaté, brvité, vločkaté...)

lupeny

břichaté, volné

sbíhavé

krátce sbíhavé, tlusté, naspodu žilnaté

vykrojené

lupeny síťnatě žilnaté, sbíhavé

tlusté, řídké, sbíhavé

vykrojené, na ostří vložkaté a slzící

vykrojené, břichaté, na ostří světlejší a s růžovou linkou

třeň

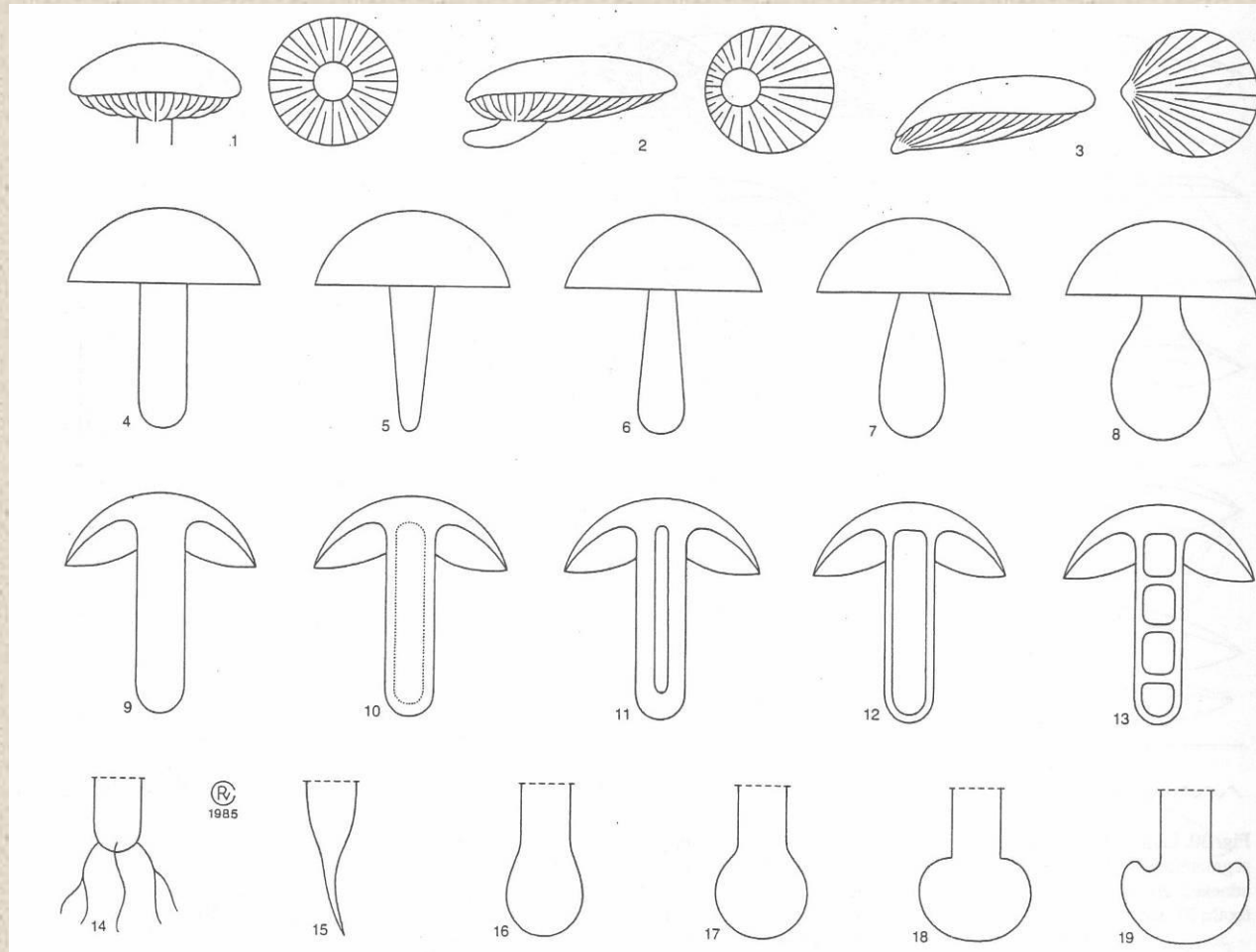
připojení ke klobouku
(centrální, excentrický,
postranní)

- tvar (válcovitý 4,
kyjovitý 6-7, břichatý 8)

- dužnina (dutý 10-12,
vatovitě vycpaný,
sklípkatý 13)

- charakter báze (hlíza -
kulovitá, obroubená,
kořenující třeň,
rhizomorfy)

- zbytky vln na povrchu

třeň

odstále šupinatý

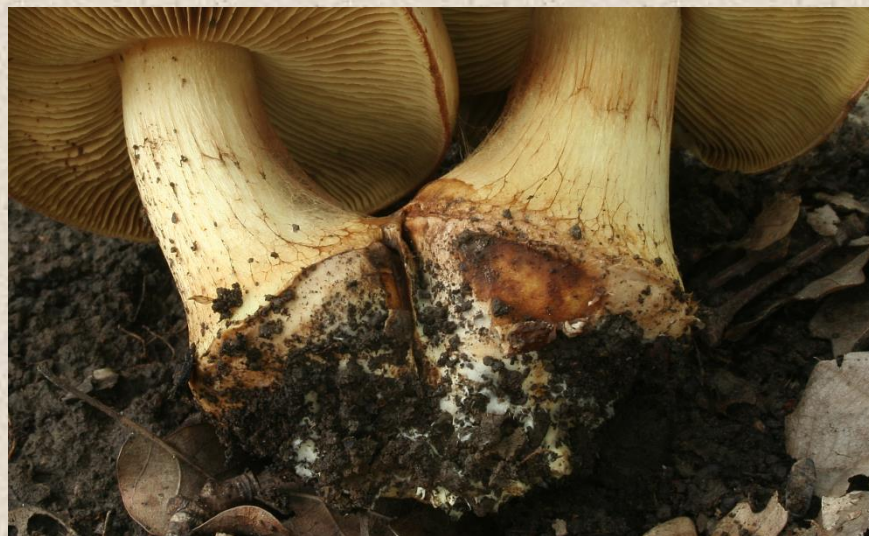
vločkatě šupinkatý

kořenující

s kulovitou obroubenou hlízou

s řepovitou obroubenou hlízou

vůně / pach / aroma

houbová vůně – dost vágní a neurčitý termín, ale existuje řada jiných, dost specifických a diagnostických pachů (vůní):

- jodoform = nemocniční dezinfekce (*Mycena metata*, *Cortinarius obtusus*, *Russula amethystina*, *Agaricus xanthoderma*); chlórový (nitrózní) pach = Savo/kyselina dusičná (*Mycena stipata*, *Entoloma nidorosum*); naftalín (*Hodophilus foetens*)
- moučný (*Lyophyllum* spp., *Tricholoma* spp.); okurkový či okurkově moučný (*Calocybe gambosa*); anýzový (*Clitocybe odora*, *Agaricus arvensis*); česnekový (*Mycetinis* spp.); maggi (*Lactarius helvus*, *Rubroboletus legaliae*); kysané (hnijící) zelí či kapusta (*Gymnopus brassicolens*, *G. hariolorum* aj.); kokos (*Lactarius glyciosmus*, *L. mammosus*); rybina – slaneček (*Russula* sect. *Xerampelinae*, *Lactarius volemus*), rybina – rybí tuk (*Macrocyttidia cucumis*), celer (*Tricholoma apium*)
- zemitý až ředkvový (*Mycena pura*, *Hebeloma* sp.)
- plošticný (po ploštících z čel. *Pentatomidae*; *Lactarius quietus*)
- lesní jahody (*Aphroditeola olida*, *Hebeloma sacchariolens*, *Entoloma pleopodium*); pomerančový květ (*Cortinarius suaveolens*)

chut' dužniny

ochutnává se malý kousek pletiva (požvýkat a vyplivnout!)

může se lišit v různých částech plodnice (např. u holubinek nezřídka v lupenech ostrá, jinde mírná)

- hořká (*Hypholoma fasciculare*, *Tylopilus felleus*, *Tricholoma acerbum*)
- svíravá (*Pluteus ephebeus*)
- palčivá (*Russula* spp., *Lactarius* spp.)
- nasládlá (*Russula olivacea*, *Clavariadelphus truncatus*)

makrochemické reakce

(tzv. kapkové testy – kapka činidla na povrch plodnice nebo na řeznou plochu dužniny)

základní činidla:

- zelená skalice (10% roztok FeSO_4) – především holubinky (šedavá, růžová, zelená, negativní)
- hydroxidy (KOH, NaOH, NH_4OH : 20-40% vodný roztok) – pavučince, některé choroše, ryzce aj.
- guajaková tinktura
- páry NH_3 - hřibovité houby

dále kyseliny (60% HNO_3 , 60%, H_2SO_4 HCl konc.), formaldehyd, anilin, benzidin, alfa-naftol (holubinky), fenol aj.

